

Sygn. akt V U 1259/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 listopada 2013 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie :

Przewodniczący SSO Stanisław Pilarczyk

Protokolant Anna Sobańska

po rozpoznaniu w dniu 12 listopada 2013 r. w Kaliszu

odwołania Z. F.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 26 sierpnia 2013 r. Nr (...)

w sprawie Z. F.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o emeryturę

zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 26 sierpnia 2013 r. znak (...) w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy Z. F. emeryturę od dnia (...).

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 sierpnia 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O., odmówił wnioskodawcy Z. F. przyznania prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, gdyż zdaniem organu rentowego nie udowodnił on wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł Z. F., wnosząc o przyznanie prawa do emerytury i zaliczenie do okresu pracy w szczególnych warunkach okresu jego pracy w przedsiębiorstwie (...) od dnia 21 sierpnia 1971 roku do dnia 31 października 1978 roku oraz od dnia 13 maja 1981 roku do dnia 31 października 1994 roku, którego to okresu pracy nie uwzględnił organ rentowy przy ustalaniu okresu pracy w szczególnych warunkach. Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wnioskodawcy Z. F. wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy poczynił następujące ustalenia:

Wnioskodawca Z. F. urodził się (...). Na dzień 1 stycznia 1999 roku udowodnił on 27 lat, 4 miesiące i 10 dni okresów składkowych i nieskładkowych (okoliczności niesporne). Wnioskodawca Z. F. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Przedsiębiorstwie (...) w P. jako elektromonter w okresie od dnia 21 sierpnia 1971 roku do dnia 31 października 1978 roku i od dnia 13 maja 1981 roku do dnia 31 października 1994 roku (dowód: świadectwo pracy wnioskodawcy od tego pracodawcy, akta emerytalne wnioskodawcy). Jego pracodawca, Przedsiębiorstwo (...), wystawił wnioskodawcy świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach za okres od dnia 21 sierpnia 1971 roku do dnia 31 października 1978 roku i od dnia 13 maja 1981 roku do dnia 31 października 1994 roku, wskazując, iż wnioskodawca w tych okresach pracował przy montażu, remoncie, eksploatacji urządzeń

elektroenergetycznych (dowód: świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach – akta emerytalne wnioskodawcy). W okresie od dnia 26 kwietnia 1974 roku do dnia 26 kwietnia 1976 roku wnioskodawca odbywał zasadniczą służbę wojskową (dowód: odpis karty powołania do służby wojskowej, zaświadczenie o odbyciu służby wojskowej – akta osobowe wnioskodawcy). W umowie o pracę z dnia 20 sierpnia 1971 roku (...) Przedsiębiorstwo (...), poprzednik prawny Przedsiębiorstwa (...), stanowisko pracy wnioskodawcy w tym przedsiębiorstwie określił jako elektromontera urządzeń elektromagnetycznych, przy czym praca ta miała być wykonywana w ternie (dowód: umowa o pracę – akta osobowe wnioskodawcy). W dniu 13 maja 1981 roku wnioskodawca ponownie zawarł umowę o pracę z Przedsiębiorstwem (...)w P., gdzie strony tej umowy o pracę jego stanowisko pracy oznaczyły jako elektromontera instalacji i urządzeń elektromagnetycznych (dowód: umowa o pracę z dnia 13 maja 1981 roku – akta osobowe wnioskodawcy). W dniu 24 lutego 1983 roku wnioskodawca otrzymał tytuł mistrza w zawodzie elektromontera (dowód: odpis dyplomu – akta osobowe wnioskodawcy). Z dokumentacji osobowo-finansowej znajdującej się w aktach osobowych wnioskodawcy wynika, iż pracodawca jego stanowisko pracy określał jako elektromonter instalacji i urządzeń elektromagnetycznych (dowód: dokumenty osobowo-finansowe – akta osobowe wnioskodawcy). Jako elektromonter instalacji i urządzeń elektromagnetycznych w Przedsiębiorstwie (...)wnioskodawca, w pełnym wymiarze czasu pracy pracował przy montażu napowietrznych i podziemnych linii elektrycznych średniego i niskiego napięcia, instalował stacje transformatorowe, pracował przy remoncie tych linii, wymianie starych linii średniego i niskiego napięcia, jak i przy naprawie stacji transformatorowych i innych urządzeń elektromagnetycznych. Przedsiębiorstwo (...)zatrudniało około 1 000 osób zajmując się budową, modernizacją linii energetycznych niskiego i średniego napięcia oraz montażem i remontem urządzeń elektromagnetycznych, niezbędnych do przesyłania prądu elektrycznego. Praca wnioskodawcy odbywała się w terenie w 5 lub 6-osobowych zespołach na terenie obecnego województwa (...)(dowód: zeznania świadka W. K.[00:19:20][00:34:10], zeznania świadka J. F.[00:35:50][00:43:54], zeznania wnioskodawcy [00:01:48][00:17:48], [00:47:39][00:49:49]). Powyższy stan faktyczny jest w zasadzie niesporny. Z zeznań świadka W. K., J. F., którzy w spornym okresie pracowali razem z wnioskodawcą, z zeznań wnioskodawcy, z świadectw pracy, świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach, umów o pracę, z dokumentacji osobowo-finansowej, która znajduje się w aktach osobowych wnioskodawcy, wynika, iż od dnia 21 sierpnia 1971 roku do dnia 25 kwietnia 1974 roku, od dnia 27 kwietnia 1976 roku do dnia 31 października 1978 roku i od dnia 13 maja 1981 roku do dnia 31 października 1994 roku wnioskodawca pracował w pełnym wymiarze czasu pracy jako elektromonter instalacji i urządzeń elektromagnetycznych przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektromagnetycznych.

Sąd zważył co następuje:

Zgodnie z art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2009 roku, Nr 15, poz. 1227 ze zmianami) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego art. 32, jeżeli w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy tj. 1 stycznia 1999 roku osiągnęli:

1. okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymaganych w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn

oraz

2. okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 tej ustawy.

Emerytura ta przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego, albo złożenia wniosku o przekazaniu środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym za pośrednictwem Zakładu na dochody budżetu państwa.

Zgodnie z art. 32 ust. 1 cytowanej ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ubezpieczonym, będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionym w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w niższym wieku emerytalnym niż określona z art. 27 pkt. 1. Stosownie do treści art. 32 ust. 2 przytoczonej ustawy, dla celów ustalenia uprawnień do emerytury w

obniżonym wieku, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości, lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Szczegółowe warunki uzyskania dochodzonego świadczenia reguluje rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 roku, Nr 8, poz. 43, ze zmianami). Zgodnie z treścią § 1 ust. 1 tego rozporządzenia stosuje się je do pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w jego § 4 – 15, oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

Okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu, są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku (§ 2 ust. 1 powołanego rozporządzenia). Okresy pracy w powyższych okolicznościach stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (§ 2 ust. 2 cytowanego rozporządzenia). Według § 3 cytowanego rozporządzenia za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej „wymaganym okresem zatrudnienia”, uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia. Zaś po myśli § 4 ust. 1 rozporządzenia pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1. osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn;
2. ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Wykonywanie pracy w szczególnych warunkach powinno być stwierdzone przez pracodawcę w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, lub w świadectwie pracy, to w orzecznictwie powszechnie przyjmuje się możliwość dowodzenia okoliczności szczególnego charakteru lub szczególnych warunków pracy wszelkimi znanymi prawu procesowemu dowodami (por. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 roku, II UZP 998/84, Lex Polonica nr 321128).

W postępowaniu sądowym, toczącym się z odwołania ubezpieczonego od decyzji organu rentowego, dopuszczalne jest przeprowadzenie wszelkich dowodów dla wykazania okoliczności, mających wpływ na prawo skarżącego do świadczenia i to zarówno wtedy, gdy pracodawca wystawił świadectwo pracy, a Zakład Ubezpieczeń Społecznych kwestionuje jego treść, jak i wówczas, gdy dokument taki z żadnych przyczyn nie może być sporządzony (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 14 grudnia 2004 roku, III AUa 2472/03, Lex nr 151770).

Również w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 1996 roku (II URN 3/95, OSNP 1996/16/239) podniesiono, iż w postępowaniu przed Sądem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokości mogą być udowodnione wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego. Ograniczenia dowodowe zawarte w § 22 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno- rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń dotyczy postępowania wyłącznie przed tymi organami. Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 grudnia 2006 roku (I UK 179/06), Lex nr 342283).

Postępowanie dowodowe przed sądem rozpoczynającym sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych regulowane jest przepisami kodeksu postępowania cywilnego zawierającymi odstępstwa od ogólnych zasad postępowania dowodowego, z uwzględnieniem dążenia do pełnego wyświetlenia podłoża sprawy, oraz wszechstronnego rozważenia wszystkich kwestii spornych. Nie są w tym zakresie wyłączone, w związku ze staraniami o ustalenie prawa do wcześniejszej emerytury, wątpliwości, co do oceny warunków wykonywania pracy, które mogą być usunięte za pomocą wszelkich środków dowodowych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 30 marca 2000 roku, II UKN 446/99, OSNAPIUS 2001, nr 18, poz. 562; z dnia 8 kwietnia 1999 roku, II UKN 619/98, OSNAPIUS nr 11, poz. 439, OSP 2002

nr 2, poz. 26 z glosą aprobującą T. Binczyckiej - Majewskiej; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 roku, III UZP 6/84, Lex nr 14625 i z dnia 21 września 1984 roku, III UZP 48/84, Lex nr 14630).

Natomiast w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2007 roku (I UK 306/06, Lex nr 47005) podkreślono, iż emerytura z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach przysługuje z tytułu wykonywania konkretnego zatrudnienia, ujętego w odpowiednich wykazach cytowanego wyżej rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku. Osoba taka, wykonująca pracę w szczególnych warunkach wymienioną w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli osiągnęła wiek 60 lat – mężczyźni (55 lat kobiety) oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym 15 lat w szczególnych warunkach. Natomiast w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2004 roku (II UK 3377/03, OSNP 2004/22/392) podkreślono, iż „skutki prawne wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze określone są w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 roku i utrzymanym jej przepisami w mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze”. W wyroku Sądu Apelacyjnego w Wrocławiu z dnia 19 kwietnia 2012 roku (III AUa 222/12, Lex nr 1171355) podniesiono, iż dla uznania konkretnego rodzaju lub stanowiska pracy za pracę wykonywaną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze decydujące znaczenie ma to, czy jest to praca wymieniona w rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U, Nr 8, poz. 4 ze zmianami) oraz w wykazach stanowiących załącznik do tego rozporządzenia, natomiast wykazy stanowisk ustalane przez właściwe podmioty w odniesieniu do podległych zakładów pracy mają jedynie charakter techniczno-porządkujący. Natomiast w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2010 roku (I UK 324/09, Lex nr 1001287) podniesiono, iż § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U, Nr 8, poz. 43 ze zmianami) nie mogą być interpretowane w ten sposób, że pracownicy zatrudnieni na stanowiskach nie wymienionych w wykazach branżowych nie mają prawa do świadczeń emerytalnych przysługujących ze względu na wykonywanie pracy w szczególnych warunkach, pomimo tego, że pracę taką faktycznie wykonywali. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy podniósł, iż regulacja zawarta w § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia, uprawniająca wymienione w nich podmioty do sporządzenia w podległych i nadzorowanych zakładach pracy wykazów stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B, nie rozszerzała ani nie ograniczała uprawnień pracowników, gdyż wykazy branżowe musiały być dostosowane do treści załączników do rozporządzenia i co do zasady stanowiły jedynie konkretyzację zakresu prac objętych tym rozporządzeniem w poszczególnych resortach i należących do nich zakładach. Inaczej rzecz ujmując, § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia nigdy nie mogły być interpretowane w ten sposób, że pracownicy zatrudnieni na stanowiskach nie wymienionych w wykazach branżowych nie mieli prawa do świadczeń emerytalnych przysługujących ze względu na wykonywanie pracy w szczególnych warunkach, pomimo tego, że pracę taką faktycznie wykonywali. Wymienione przepisy z jednej strony odnosiły się do prowadzenia dokumentacji, na podstawie której pracodawca zobowiązany był z mocy § 2 ust. 2 rozporządzenia do stwierdzenia okresów wykonywania pracy w warunkach szczególnych, z drugiej natomiast – uwzględniając specyfikę danego resortu i wchodzących w jego skład zakładów – określały szczegółowo stanowiska pracy, na których występowały rodzaje pracy wymienione w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia. W tym tylko zakresie zarządzenie resortowe może być pomocne przy ocenie charakteru i kwalifikacji prac o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w rozumieniu art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach. Te właśnie kryteria decydują bowiem o zakwalifikowaniu prac danego rodzaju do prac wymienionych w wykazie A lub B załącznika do rozporządzenia, których wykonywanie uprawnia – na podstawie art. 32 ust. 1 tej ustawy – do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, przy uwzględnieniu stopnia ich wpływu na wcześniejszą utratę zdolności do wykonywania zawodu. Dalej Sąd Najwyższy podniósł, że zarządzenia resortowe nie mieszczą się w kategorii źródeł powszechnie obowiązującego prawa (art. 87 Konstytucji RP), mają charakter wewnętrzny i obowiązują tylko jednostki organizacyjne podległe organowi wydającemu te akty, a w konsekwencji nie mogą stanowić podstawy decyzji wobec obywateli, osób prawnych oraz innych podmiotów (art. 93 ust. 1 i 2 Konstytucji RP).

Stanowisko Sądu Najwyższego w całości poparł Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 24 kwietnia 2013 roku (III AUa 238/13, Lex nr 1313374) podnosząc, iż źródłem prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach jest ustawa z 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jak i rozporządzenie z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zmianami). Nie jest nim natomiast zarządzenie resortowe, jako że nie stanowi źródła prawa – art. 87 Konstytucji RP.

Dla oceny czy pracownik pracował w szczególnych warunkach nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach, to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy), w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2010 roku, II UK 21/10, Lex nr 619638; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 16 lutego 2012 roku, III AUa 1797/11, Lex nr 1130404).

W wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 20 września 2012 roku (III AUa 205/12, Lex nr 1220575) podniesiono, iż kwestia podległości danego pracodawcy określone ministrowi, nie ma przesądzającego znaczenia przy ustalaniu wykonywania pracy w szczególnych warunkach, gdyż decyduje przyporządkowanie określonej, w wykazie rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, pracy do danej branży przemysłowej, a nie kwestia przynależności pracodawcy do danego resortu.

W wykazie A, dział II załącznika do wyżej cytowanego rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku jako praca w szczególnych warunkach wymieniona jest praca przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektromagnetycznych.

W zarządzeniu Nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988 roku w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. Urz. MRLiGŻ z 1988 roku Nr 2 poz. 4) w wykazie B, wykazie stanowisk – dział II poz. 1 pkt. 1, 2 i 8, jako prace w szczególnych warunkach wymienione są prace elektromontera instalacji i urządzeń elektromagnetycznych, elektromontera linii napowietrznych niskich i średnich napięć, elektromontera urządzeń rozdzielczych i stacyjnych przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych.

Tak więc skoro wnioskodawca, w świetle cytowanych wyżej przepisów, w spornym okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) pracował w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach, to jest od dnia 21 sierpnia 1971 roku do dnia 25 kwietnia 1974 roku i od dnia 27 kwietnia 1976 roku do dnia 31 października 1978 roku i od dnia 13 maja 1981 roku do dnia 31 października 1994 roku, to udowodnił on na dzień 1 stycznia 1999 roku daleko ponad 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach. Na dzień 1 stycznia 1999 roku wnioskodawca udowodnił również 25-letni okres składkowy i nieskładkowy, ma ukończone 60 lat, nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Na podstawie art. 129 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy o emeryturach i rentach, emeryturę wnioskodawcy należało przyznać od dnia (...), kiedy to wnioskodawca ukończył 60 lat, gdyż wniosek o emeryturę złożył w dniu 3 lipca 2013 roku.

W tym stanie rzeczy zaskarżona decyzja, zgodnie z art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., podlegała zmianie i orzeczono jak w wyroku.